

UDC (УДК) 342.241 (477)
JEL Classification: K 10; K 23

Єсімов Сергій Сергійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна)
e-mail: esimov_ss@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9327-0071

ПРЕВЕНТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. Розкрито теоретичні аспекти превентивного регулювання. Охарактеризовано підходи до розуміння категорії юридичної науки «правове регулювання» у контексті реалізації регулятивної функції права. На загальнотеоретичному та методологічному рівнях виокремлено та охарактеризовано поняття і особливості нормативно-правового регулювання. Розглянуто механізм детермінації соціальних явищ, що охоплює комплекс чинників: природні, соціальні тощо, що детермінують обставини, способи впливу на право і його функції (вплив соціального життя на зміни в праві), масштаб впливу, силу та енергійність детермінації, носіїв детермінації (учасники правовідносин), результати впливу (сприятливий чи ні, стійкий або нестійкий). Простежено взаємозв'язок чинників-детермінант і правового регулювання превенції. Зазначено, що превентивне регулювання здійснюється з метою запобігання негативним соціально-правовим явищам, формування правомірної поведінки, а правовідносини виступають необхідним чинником превентивного регулювання. Ефективність превентивного регулювання безпосередньо пов'язана з ефективністю норм інституту превенції. Випереджальний вплив права в галузі забезпечення правомірного запобігання протиправній поведінці лежить у площині інституту превенції. Норми інституту превенції здатні випереджально впливати на модель поведінки суб'єктів права.

Ключові поняття: правове регулювання, випереджальний вплив, превентивне регулювання, превенція, чинники-детермінанти.

Yesimov Serhii,

PhD (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Administrative Law Disciplines,
Lviv State University of Internal Affairs
(Lviv, Ukraine)
e-mail: esimov_ss@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9327-0071

PREVENTIVE REGULATION: THEORETICAL ASPECTS

Abstract. Theoretical aspects of preventive regulation are revealed. Approaches to understanding the categories of legal science "legal regulation" in the context of the implementation of the regulatory function of law are characterized. At the theoretical and methodological level, the concepts and features of normative and legal regulation are distinguished. The mechanism of determination of social phenomena, including a complex of factors, is considered: natural, social, etc., determining circumstances, ways of influencing law and its functions (influence of social life on changes in law), scale of influence, power and vigor of determination, entities of determination (participants in legal relations), impact results (favorable or not, persistent or unstable). The relationship between the determinants and the legal regulation of prevention is demonstrated. It is stated that preventive regulation is carried out in order to prevent negative social and legal phenomena, to form legitimate behavior, and legal relations are a necessary factor of preventive regulation. The effectiveness of preventive regulation is directly related to the effectiveness of the standards of the prevention institution. The proactive influence of law in the field of ensuring the lawful prevention of wrongful conduct lies within the institution

of prevention. The norms of the prevention institution are able to influence the behavior of the subjects of law in an advanced manner. Legal prevention is a complex legal phenomenon, the understanding of which must be implemented in two main aspects: institutional and functional. Being a comprehensive inter-branch institution of national law, prevention is a relatively independent normative unity that combines behavioral (substantive and procedural) and specialized legal norms (definitions, goals, principles) in their totality, which are subordinated to a common goal – the legal regulation of the preventive process. In the functional aspect, prevention is a direction of legal influence on social relations, within which prevention of unlawful behavior, prediction of probable risks of prospective challenges and threats with the development of model standards of optimal behavior in problem situations are provided.

Key concepts: legal regulation, proactive influence, preventive regulation, prevention, factors-determinants.

DOI 10.32518/2617-4162-2020-3-40-47

Вступ

Інтеграція України в європейський соціально-правовий простір зумовлює необхідність переосмислення низки ключових понять і принципів, покладених в основу теоретичного моделювання та практичного здійснення правового регулювання. Одним із таких понять є інститут правової превенції. Розмежування в системі функцій правового регулювання двох основних напрямів – регулятивного і охоронного – зумовлює залучення двох презумпцій. З огляду на них держава здійснює правозастосовну діяльність. У межах регулятивного напрямку правового впливу особа, яка застосовує право, орієнтується на презумпцію правомірної свідомості та поведінки суб'єктів регулятивних правовідносин, спрямованих на забезпечення стабільності сформованого правопорядку і його позитивну корекцію. Юридична превенція задіяна в сфері регулятивного і охоронного впливу права.

Питання правового регулювання досліджували такі науковці: В. Авер'янов, А. Вітченко, Т. Кашаніна, В. Копейчиков, А. Колодій, А. Піголкін, М. Козюбра, С. Лисенко, М. Орзіх, В. Пастухов, Ю. Решетов, П. Рабінович, В. Самігулін, В. Сумін, О. Тихомиров та інші. Відзначаючи ґрунтовне наукове опрацювання галузевих аспектів розуміння та реалізації юридичної превенції, слід зазначити відсутність в юридичній літературі комплексних теоретико-правових робіт, присвячених розумінню превенції як міжгалузевого інституту національного права, вивчення загальнотеоретичних і галузевих аспектів превентивного правового регулювання.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів превентивного регулювання.

1. Поняття превентивного регулювання

Державно-правові явища детерміновані умовами життя суспільства. Норми інституту превенції виникають, змінюються і функціонують за певних умов. Що гостріше постає проблема стосовно формування правомірної та запобі-

гання протиправної поведінки в різних сферах життя суспільства, то значніше виявляється інтерес держави та суспільства до ефективного превентивного регулювання. Норми інституту превенції впливають на суспільні відносини з метою формування правомірної поведінки, попередження протиправної поведінки, інших негативних соціальних явищ.

Вплив норм права полягає в інформаційному, ціннісно-мотиваційному та регулятивному впливах на суспільні відносини. Інформаційний вплив норм інституту превенції полягає в інформуванні суб'єктів права про зміст превентивних норм. Ціннісно-мотиваційний вплив норм інституту превенції спонукає до правомірної поведінки та дотримання приписів превентивних норм. Регулятивний вплив норм інституту превенції полягає в превентивній регламентації поведінки суб'єктів права.

Категорія «правовий вплив» ширша порівняно з правовим регулюванням. Предметом правового впливу можуть стати практично всі суспільні відносини (економічні, політичні, культурні, соціальні тощо), які правом не регулюються, але на які воно впливає. Предмет правового регулювання вужче предмета правового впливу: ним охоплюються суспільні відносини або їх сукупність, які потрапляють під регламентацію юридичних норм [1, с. 12].

Якщо правове регулювання пов'язане з установленням конкретних прав і обов'язків суб'єктів права, з приписами про належну та можливу поведінку, то правовий вплив не завжди. Перше означає здійснення правових норм через правовідносини, інше – не обов'язково.

Правове регулювання завжди означає правовий вплив, але правовий вплив не завжди означає правове регулювання. Стосовно поняття правового регулювання є безліч точок зору.

На думку А. Андрєєва, правове регулювання – це забезпечення за допомогою сукупності правових засобів правового впливу на суспільні відносини. Отже, забезпечення ефективності правового впливу [2, с. 125].

Автори підручника «Загальна теорія держави та права» за редакцією В. Копейчикова під правовим регулюванням розуміють дію права на суспільні відносини за допомогою юридичних засобів – норм права [3, с. 20].

Р. Демків зазначає, що правове регулювання як юридичне явище (нормативно-юридичне регулювання) – це система дій та операцій, які здійснюються органами державної влади у встановлених процесуальних формах за допомогою певних методів та з використанням юридичних засобів, спрямованих на встановлення і реалізацію певних моделей суспільного розвитку [3, с. 22].

Правове регулювання – це здійснюваний за допомогою правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою упорядкування, охорони, розвитку щодо суспільних потреб [4, с. 402].

О. Петришин під правовим регулюванням розуміє процес дії за допомогою правових норм та інших юридичних засобів на поведінку людей з метою упорядкування, охорони та розвитку суспільних відносин [5, с. 211].

О. Куракін запропонував функціональний підхід до правового регулювання. Відповідно до цього підходу, у правовому регулюванні важливі якісні характеристики, в яких відображається його соціальна сутність і призначення, закріплюються цілі та завдання [6, с. 57].

Безпосередня діяльність щодо реалізації регулятивної функції права є частиною механізму реалізації цієї функції. Поряд із активною фазою реалізації права є пасивна, коли існування права достатньо, щоб забезпечити правомірну поведінку. Активна фаза реалізації права має епізодичний характер, коли є потреба внесення змін до наявного правопорядку.

Пасивна фаза реалізації права проявляється в ситуації оформлення поліса страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на випадок заподіяння шкоди внаслідок можливої дорожньо-транспортної пригоди або викрадення, інших випадків, коли впродовж періоду страхування не було звернення щодо страхового випадку (попередження діє, але не реалізується). У ситуації, коли звернення за страховим випадком було, то це правове відношення можна характеризувати активною фазою, оскільки виникає кілька правовідносин щодо єдиного предмета. Тому превентивним правовідносинам властива активна та пасивна фаза (попередження діє, реалізується та продовжує діяти далі). На нашу думку, такий підхід є прийнятним для вивчення превентивного регулювання.

Якщо правове регулювання у функціональному значенні – це орієнтир для суб'єктів права на нормативні приписи у межах правовідносин, а діяльність щодо здійснення регулятивної функції має епізодичний корекційний характер, то на підставі цього підходу можна мовити про чинники, що визначають виникнення превентивного регулювання.

Держава не породжує злочинність і не здатна її ліквідувати, але зводить її в юридичну форму, визнаючи факт існування злочинності, формує негативне ставлення. Це означає, що держава, право та злочинність – явища, які визначають виникнення та взаємодію. Юридичне визнання існування негативних соціально-правових явищ породжує превентивні норми.

Я. Лакійчук, досліджуючи адміністративно-правове забезпечення превентивної діяльності Національної поліції, вважає, що існує складний механізм детермінації превентивного впливу права щодо механізму детермінації правової системи суспільства [7, с. 42–44].

Механізм детермінації охоплює комплекс чинників: природні, соціальні тощо, що детермінують обставини, способи впливу на право і його функції (вплив соціального життя на зміни в праві), масштаб впливу, силу та енергійність детермінації, носіїв детермінації (учасники правовідносин), результати впливу (сприятливий чи ні, стійкий або ні).

Сукупність чинників детермінації допоможе пояснити виникнення, функціонування та розвитку превентивного регулювання. Вважаємо, що існує система чинників детермінації (чинників-детермінантів) превентивного регулювання, яка охоплює кілька типів чинників.

2. Детермінанти, які визначають превентивне регулювання

До чинників-детермінантів можуть належати чинники виникнення, дії та розвитку. Чинник-детермінант виникнення передбачає причину появи попереджувальних норм. До чинників виникнення можна віднести негативні соціально-правові явища.

Негативні соціально-правові явища зумовлюють наявність у праві цілей попередження правопорушень, природних і техногенних надзвичайних ситуацій, забезпечення правомірної поведінки в суспільстві, усунення прогалин у праві, колізій, недосконалості законодавства.

Превентивне регулювання як випереджальний правовий вплив зумовлений негативними явищами. Превентивне регулювання здійснюється з метою запобігання негативним соціально-правовим явищам, формування правомірної поведінки. За відсутності правопору-

шень не було необхідності в створенні та здійсненні правових заходів попередження.

У сфері реалізації охоронної функції права превентивне регулювання виникає з того моменту, коли з'являється норма права, яка містить або допускає можливі настання негативних наслідків неправомірної поведінки або поведінку, що оцінюється суспільством або державою негативно. Є відповідний елемент впливу, примусу, готовий в разі порушення або відхилення від заданої моделі суспільних відносин виконати встановлені заходи. Під час здійснення регулятивної діяльності превентивне регулювання виникає з того моменту, коли з'являється норма права, яка містить дозволи про застосування способів і засобів захисту прав і законних інтересів, які суб'єкти права можуть використовувати у межах правовідносин.

Виникнення нових негативних явищ, що завдають шкоди суспільству, повинно ініціювати діяльність законодавця щодо вироблення дієвих превентивних норм. Під час створення превентивних норм повинні враховуватися положення юридичної техніки. Щоби превентивне регулювання здійснювалося, відповідні ідеї та цінності повинні бути письмово закріплені в офіційних джерелах. Мистецтво законодавця полягає в тому, щоб правильно означити соціальні потреби мовою права.

На думку Ю. Орлова, механізм детермінації має подвійну природу, в якій поєднуються іманентні соціальні якості нормативного акта, а також формально-технічні особливості конструювання правових норм [8, с. 179].

Юридична техніка, що враховується під час створення превентивних норм, може виконувати роль обставин детермінації ефективності превентивного регулювання, оскільки законодавець формулює правила поведінки, попереджувальні елементи права.

Чинник-детермінант дії може бути представлений правовідносинами щодо попередження. У межах правовідносин виявляється потреба в превентивних нормах, використовуються юридична техніка з метою забезпечення ефективності превентивних норм, реалізуються превентивні заходи, втілюються в реальність права і обов'язки, функціонують суб'єкти превенції тощо. З моменту, коли з'являються юридичні права і обов'язки між суб'єктами права у межах правовідносин, устанавлюється правовий зв'язок, з'являється правова можливість у певних суб'єктів правовідносин виконувати превентивні дії. Ця правова можливість може бути здійснена у формі юридичних дій превентивного характеру.

Правовідносини виступають необхідним чинником превентивного регулювання. До

фактичних підстав виникнення правовідносин щодо попередження належать події та дії. Події виникають незалежно від волі людей, можуть мати причиною вольові вчинки, іноді події виходять із-під контролю: трапляються природні, техногенні катастрофи, епідемії і епізоотії.

Загроза епідемії зумовлює правовідносини щодо вжиття заходів, пов'язаних із недопущенням нових випадків заражень [9]. Правовідносини можуть слугувати чинником попередження негативних явищ.

Здійснення прав і виконання обов'язків суб'єктами превенції дають змогу досягти цілей превентивного регулювання. Превентивні цілі норм найбільш успішно реалізуються лише тоді, коли суб'єкти юридичної превенції у межах правовідносин використовують всі надані можливості. Дії суб'єктів превенції є превентивними за суттю, тільки вони дають змогу досягти цілей превенції.

Чинник-детермінант розвитку передбачає результат, який може бути виражений у правомірній пасивній або активній правомірній поведінці. Результат безпосередньо впливає на суспільні відносини. Негативний результат (недотримання норм, їх неефективність) – це чинник суспільного розвитку, оновлення законодавства, поштовх до вдосконалення превентивних заходів.

Ефективність превентивного регулювання безпосередньо пов'язана з ефективністю норм інституту превенції. Осмислення ефективності превентивних норм дає змогу розробити заходи з удосконалення законодавства. Це позитивно вплине на якість регулювання суспільних відносин, формування якісного превентивного впливу права. Юридична мета – вимога точного виконання та дотримання правових норм.

Впливаючи на поведінку людей, законодавець в одних випадках має на увазі тільки настання змін у поведінці людей, а в інших – настання таких наслідків, які уможливають створення певного матеріального результату. Коли досягається юридична мета законодавства, досягаються одночасно цілі превентивного регулювання – максимально можливе запобігання новим порушенням закону, стимулювання правомірної поведінки.

З аналізу чинників-детермінантів превентивного регулювання очевидно, що норми інституту превенції повинні працювати на випередження негативних соціально-правових явищ, зберігати значення не тільки сьогодні, але й в майбутньому – під час регулювання суспільних відносин, маючи властивість визначення варіантів поведінки суб'єктів права заздалегідь.

Випереджальний момент у праві для сучасної юридичної науки не є новацією. Право має загальнопревентивну дію, оскільки попереджає осіб про те, що приписи є обов'язковими та забезпечені примусовою силою держави або мають позитивні наслідки в разі правового стимулювання поведінки.

Випереджальний правовий вплив як результат правового прогнозування має сприяти ефективності, стійкості соціального, економічного та політичного розвитку. Йдеться про випереджальний правовий вплив, який тісно пов'язаний з правовим прогнозуванням, коли враховуються прогнозні варіанти реалізації юридичних норм.

В. Шульгін зазначає, що у змісті правового чиннику впливу встановлені превентивні правові засоби, які не тільки обґрунтовують, зумовлюють і гарантують ефективність, але наскрізь пронизують функціонування складових і механізмів процесу реалізації нормативних приписів. До них належать наукове поточно-перспективне планування та механізми удосконалення правотворчості [10, с. 222].

Під правовим прогнозуванням можна розуміти ситуацію, коли посадова особа місцевого органу державної влади реалізує право на прийняття правового акта до вступу у чинність відповідного законодавчого правового акта. Наявність такого права на випередження є превенцією нестійкого розвитку та низької ефективності правотворчості, сприяючи динамічному розвитку держави.

Превентивна мета законодавця, спрямована проти низької ефективності діяльності органів державної влади, сприяє виникненню відповідного закону, який впливає на діяльність суб'єктів. Випереджальний вплив права в галузі забезпечення правомірності попередження протиправної поведінки лежить у площині інституту превенції. Норми інституту превенції здатні випереджально впливати на модель поведінки суб'єктів права.

Превентивне регулювання є частиною випереджального впливу. Випереджальний превентивний характер має законодавство про надзвичайний стан, запобігання корупції, забезпечення екологічної та санітарно-епідеміологічної безпеки, стратегії, доктрини, військові статuti, страхування тощо.

Доцільно запропонувати модель превентивного регулювання як самостійного напрямку реалізації охоронної та регулятивної функцій права. Охоронна функція заснована на об'єктивації протиправної поведінки, співвідноситься з позитивною правовою реальністю.

Метою юридичної превенції в охоронній сфері є попередження правопорушень, вибу-

довування достовірних версій перспективного розвитку протиправних відносин у доступному майбутньому, щоби на основі наявних прогнозів пропонувати засоби та методи протидії цим правовим відхиленням. Імовірність негативного явища, здатного завдати шкоди особі, суспільству та державі, зумовлює діяльність щодо з'ясування причин і умов.

Якісне розроблення дієвих способів ліквідації причин і умов негативних явищ, відтак подальше нормативне оформлення має визначальне значення для здійснення успішної попереджувальної діяльності в майбутньому. В умовах реалізації регулятивної функції превентивні норми мають на меті недопущення деструктивних змін сформованого правопорядку, з одночасним прогнозуванням перспективних цілей, що визначають спрямованість і результативні наслідки внесених у правопорядок позитивних змін.

Аргументуючи запропоновану модель превентивного регулювання, слід зазначити про таке. Превентивне регулювання як процес випереджального правового впливу виникає в сфері реалізації охоронної функції права та під час здійснення регулятивної діяльності, спрямованої на забезпечення стабільності сформованого правопорядку та внесення позитивних змін. Відповідно, є превентивне регулювання, що ґрунтується на охоронних і регулятивних нормах інституту превенції.

В основу застосування охоронних норм інституту превенції покладена презумпція потенційної протиправної свідомості та поведінки суб'єктів права, до яких адресовані охоронні правові норми, виражені в формі заборон і зобов'язань. Зобов'язання – це система ціннісних установок, які спонукають суб'єкта до певного типу поведінки.

О. Остапенко у контексті дослідження домашнього насильства зазначає, що в причинно-наслідковому відношенні (правова презумпція) правопорушення є передумовою і юридичною підставою для виникнення правовідносин охоронної спрямованості [9, с. 159].

Є дві категорії суб'єктів права: для першої достатньо існування норми права, щоб її дотримуватися; для іншої – щоб вимоги права були виконані, необхідна наявність санкцій і заборон. Саме друга категорія суб'єктів права спонукає органи правотворчості розробляти нормативно-правові приписи, що входять до інституту превенції, які містять негативні санкції, контрольно-наглядові заходи. Презумпція протиправної поведінки дозволяє суб'єктам юридичної превенції оперативно реагувати на можливі загрози, не порушуючи прав і законних інтересів осіб.

Скажімо, в законодавстві містяться заходи особистого огляду та огляду речей. Особистий огляд, огляд речей, житла, транспортних засобів передбачений у Законі України від 16 березня 2000 року № 1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану»; особистий огляд, огляд речей, що знаходяться при фізичній особі, передбачений Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Інструкція з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України передбачає проведення огляду екіпажу, пасажирів та інших осіб проходити огляд речей екіпажу, пасажирів, що знаходяться при них, одягу, багажу [11]. Я. Баган зазначає, що як превентивний захід на авіаційному транспорті застосовуються огляди. Метою є забезпечення безпеки повітряного судна і осіб, які перевозяться. Ці заходи дозволяють забезпечити громадську та авіаційну безпеку [12, с. 102].

Реалізація охоронної функції права передбачає правозастосовну діяльність, яка пов'язана з цілями зовнішнього контролю та покарання правопорушників. У правовій державі правова охорона є завданням усього суспільства, а не лише держави [13, с. 168].

Це більшою мірою характерно для превентивного впливу в публічному праві, де головно вживаються превентивні заходи охоронного характеру. В охоронних і регулятивних правовідносинах значущі такі поняття, як правовий ризик, несприятливі та шкідливі наслідки. Правовий ризик – загроза (презумпція) небезпеки виникнення несприятливих або шкідливих наслідків. Несприятливі наслідки – результат, який не є для зацікавленої особи сприятливим. Шкідливі наслідки – результат, пов'язаний з примусовим обмеженням суб'єктивного права, заподіянням шкоди майновим і особистим немайновим інтересам суб'єкта.

Дія права в часі теоретично повинна сприяти зниженню ступеня правових ризиків, адже право є середовищем юридично значущої діяльності, спрямованої на мінімізацію правових ризиків. Водночас право є інструментом створення ризиків.

У межах регулятивного напряму правового впливу особа, яка застосовує право, орієнтується на презумпцію правомірної свідомості та поведінки суб'єктів регулятивних правовідносин, спрямованих на забезпечення стабільності правопорядку, його позитивну корекцію.

Треба зазначити, що дослідники чітко не розмежовують охоронну та превентивну функції права [14, с. 38]. На думку О. Мироненка, видами охоронної функції адміністративного права можна назвати превентивну та захисну,

яка, своєю чергою, може бути поділена на каральну та відновлювальну [14, с. 42].

На наш погляд, з одного боку, охоронна функція права містить не тільки попереджувальний аспект, а цілі, крім попередження, – реалізація діяльності з виявлення та розслідування правопорушень, притягнення осіб до відповідальності та їх ізоляція, коли саме попередження стає другорядним аспектом. Першорядним буде каральний аспект.

З іншого боку, превентивна функція права виявляється не тільки у межах охоронної функції, але в регулятивній функції права в розрізі правових стимулів, свободи вибору використання способів забезпечення та захисту прав, правового інформування. Превентивна функція може сягати за межі розуміння охоронної функції права, оскільки превентивна мета може бути закріплена в охоронних і регулятивних нормах.

Превентивне регулювання – це процес випереджального правового впливу, що виникає в сфері реалізації охоронної функції права та за здійснення регулятивної діяльності, спрямованої на забезпечення стабільності сформованого правопорядку та внесення в нього позитивних змін.

Підвищення ефективності функціонування адміністративного права в умовах адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу може стимулюватися завдяки об'єктивному врахуванню особливостей суспільних відносин, що регулюються, і еволюціонуванню апарату держави [15, с. 141]. Це, своєю чергою, зумовить виникнення права нового типу, яке забезпечить оптимізацію системи державного управління.

Висновки

Юридична превенція – це комплексне правове явище, яке треба розуміти в двох основних аспектах: інституційному та функціональному. Як комплексний міжгалузевий інститут національного права превенція є порівняно самостійною нормативною єдністю, що об'єднує поведінкові (матеріальні та процесуальні) та спеціалізовані правові норми (дефініції, цілі, принципи), які сукупно підпорядковані спільній меті – юридичній регламентації процесу випереджального правового регулювання. У функціональному аспекті превенція розглядається як напрям правового впливу на суспільні відносини, у межах якого забезпечується профілактика протиправної поведінки, прогнозування імовірнісних ризиків перспективних викликів і загроз, із розробленням модельних стандартів оптимальної поведінки в проблемних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Куракін О. М. Механізм правового регулювання: теоретико-правова модель : автореф. дис. на здобуття наук ступеня д-ра юрид. наук : спец.: 12.00.01. Харків, 2016. 40 с.
2. Андрєєв А. Механізм правового регулювання суспільних відносин: окремі аспекти щодо визначення поняття та особливостей. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 125–128.
3. Демків Р. Я. Правове регулювання як юридичне явище: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. 2015. Вип. 34. Т. 1. С. 19–23.
4. Burris S. *Regulatory theory foundations and applications*. Melbourne/ANU Press. The Australian National University, 2017. 783 p.
5. Кузьмін Е. Е. Щодо уточнення поняття та сутності термінів «правове регулювання» та «правова регламентація» в дослідженнях збройних конфліктів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. 2016. Вип. 41. Т. 2. С. 210–213.
6. Куракін О. М. Аналіз функцій правового регулювання в аспекті його ефективності. *Держава і регіони*. 2015. № 3. С. 53–58.
7. Лакійчук Я. О. Адміністративно-правове забезпечення превентивної діяльності поліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 219 с.
8. Орлов Ю. В. Механізм нормативно-правової детермінації злочинності. *Право і безпека*. 2012. № 46. С. 173–179.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 р. № 530-IX. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20>
10. Остапенко О. Домашнє насильство та його адміністративно-деліктна характеристика. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2019. Вип. 22. С. 154–162.
11. Про затвердження Авіаційних правил України «Інструкція з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України» : Наказ Державної авіаційної служби України від 15.03.2019 р. № 322. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0991-19>
12. Баган Я. Й. Адміністративно-правове забезпечення функціонування авіаційного транспорту України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2018. 224 с.
13. Ковалів М. В. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів у демократичній державі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2018. № 1. С. 166–173.
14. Миронець О. М. Теоретико-правовий аналіз охоронної функції адміністративного права. *Юридичний вісник*. 2019. № 1 (50). С. 37–45.
15. Бондаренко В. А. Окремі аспекти підвищення ефективності норм адміністративного права у період адаптації законодавства до вимог Європейського Союзу. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2016. № 3. С. 134–142.

References

1. Kurakin, O. M. (2016). *Mekhanizm pravovoho rehuliuвання: teoretyko-pravova model* [The mechanism of legal regulation: theoretical and legal model]. Kharkiv [in Ukr.].
2. Andrieiev, A. (2019). *Mekhanizm pravovoho rehuliuвання suspilnykh vidnosyn: okremi aspekty shchodo vyznachennia poniattia ta osoblyvostei* [The mechanism of legal regulation of social relations: some aspects of the definition of concepts and features]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo (Entrepreneurship, economy and law)*, 6, 125–128 [in Ukr.].
3. Demkiv, R. Ya. (2015). *Pravove rehuliuвання yak yurydychne yavyshe: okremi aspekty* [Legal regulation as a legal phenomenon: some aspects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii pravo (Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Law Series)*, 34 (1), 19–23 [in Ukr.].
4. Burris, S. (2017). *Regulatory theory foundations and applications*. Melbourne / ANU Press. The Australian National University.
5. Kuzmin, E. E. (2016). *Shchodo utochnennia poniattia ta sutnosti terminiv «pravove rehuliuвання» ta «pravova rehlementatsiia» v doslidzhenniakh zbroinykh konfliktiv* [On clarification of the concept and essence of the terms "legal control" and "legal regulation" in studies of armed conflict]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii pravo (Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Law Series)*, 41 (2), 210–213 [in Ukr.].
6. Kurakin, O. M. (2015). *Analiz funktsii pravovoho rehuliuвання v aspekti yoho efektyvnosti* [Analysis of legal regulation functions in the aspect of its effectiveness]. *Derzhava i rehiony (State and regions)*, 3, 53–58 [in Ukr.].

7. Lakiichuk, Ya. O. (2019). Administratyvno-pravove zabezpechennia preventyvnoi diialnosti politsii [Administrative and legal provision of preventive police activities]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukr.].
8. Orlov, Yu. V. (2012). Mekhanizm normatyvno-pravovyi determinatsii zlochynnosti [The mechanism of normative and legal determination of crime]. *Pravo i bezpeka (Law and security)*, 46, 173–179 [in Ukr.].
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19): Zakon Ukrainy vid 17.03.2020 r. № 530-Ikh [On amendments to some legislative acts of Ukraine aimed at preventing the emergence and spread of coronavirus disease (COVID-19): Law of Ukraine No. 530-IX of March 17, 2020]. *Ofitsiynyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy (The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20> [in Ukr.].
10. Ostapenko, O. (2019). Domashnie nasylstvo ta yoho administratyvno-deliktna kharakterystyka [Domestic violence and its administrative and tort description]. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Yurydychni nauky (Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Juridical Sciences)*, 22, 154–162 [in Ukr.].
11. Pro zatverdzhennia Aviatsiinykh pravyl Ukrainy «Instruktsiia z orhanizatsii ta zdiisnennia kontroliu na bezpeku v aeroportakh Ukrainy: Nakaz Derzhavnoi aviatsiinoi sluzhby Ukrainy vid 15.03.2019 r. № 322 [On approval of the Aviation Rules of Ukraine "Instruction on the organization and implementation of security control at airports of Ukraine : Order of the State Aviation Service of Ukraine No. 322 of March 15, 2019]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0991-19> [in Ukr.].
12. Bahan, Ya. Y. (2018). Administratyvno-pravove zabezpechennia funktsionuvannia aviatsiinoho transportu Ukrainy [Administrative and legal support of functioning of aviation transport of Ukraine]. Dnipro [in Ukr.].
13. Kovaliv, M. V. (2018). Administratyvno-pravove rehuliuвання diialnosti pravookhoronnykh orhaniv u demokratychnii derzhavi [Administrative and legal regulation of law enforcement in a democratic state]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia yurydychna (Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law Series)*, 1, 166–173 [in Ukr.].
14. Myronets, O. M. (2019). Teoretyko-pravovyi analiz okhoronnoi funktsii administratyvnoho prava [Theoretical and legal analysis of the protective function of administrative law]. *Yurydychnyi visnyk (Law Herald)*, 1 (50), 37–45 [in Ukr.].
15. Bondarenko, V. A. (2016). Okremi aspekty pidvysshchennia efektyvnosti norm administratyvnoho prava u period adaptatsii zakonodavstva do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Some aspects of increasing the effectiveness of administrative law in the period of adaptation of legislation to the requirements of the European Union]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia yurydychna (Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law Series)*, 3, 134–142 [in Ukr.].

Стаття: надійшла до редакції 24.04.2020
прийнята до друку 02.09.2020

The article: is received 24.04.2020
is accepted 02.09.2020